

4.4. Školství

Údaje o školství jsou přebírány z databáze Ústavu pro informace ve vzdělávání. Ve školním roce 2004/2005 tvořilo síť školských zařízení v Královéhradeckém kraji celkem 298 mateřských a 256 základních škol; střední školství bylo reprezentováno 35 středními odbornými učitelišti, 18 gymnázii, 51 střední odbornou školou a 11 vyššími odbornými školami, vysokoškolské vzdělání bylo možné získat na 5 fakultách.

Tab. 4.4.1 Mateřské a základní školy

Zdroj: ÚIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Mateřské školy	357	349	345	296	298	-59
třídy	720	711	705	705	696	-24
učitelé	1 399	1 387	1 371	1 385	1 359	-40
děti	15 379	15 273	15 340	15 478	15 695	316
Základní školy	263	262	260	259	256	-7
třídy	2 604	2 573	2 524	2 461	2 371	-233
učitelé	3 765	3 735	3 695	3 697	3 563	-202
žáci	56 948	55 416	53 966	52 265	50 253	-6 695

Z dlouhodobého hlediska se počet jednotlivých typů škol měnil. Především výrazně poklesl počet **mateřských škol**, proti školnímu roku 1994/95 celkem o 97, z toho o více než 60 % za posledních pět let. Bylo to především z důvodu dramatického snížení porodnosti a tím i úbytku dětí převážně v poslední dekádě minulého století. Zatímco před deseti lety bylo v mateřských školách zapsáno více než 18 tisíc dětí, v posledním sledovaném roce to bylo o 2,5 tisíce dětí méně. Ke snižování počtu mateřských škol dochází také (hlavně v menších městech a obcích) z důvodu jejich integrace se základními školami do společných zařízení. I když se počet mateřských škol ve sledovaném pětiletém období snížil, počty dětí, které vstupují a budou vstupovat do mateřských škol se v nejbližším horizontu nebudou příliš měnit, protože demografická křivka porodnosti po roce 2000 stagnuje. Počet dětí v mateřských školách se za sledované období zvýšil o pouhých 2 %, v jednotlivých školních rocích se jejich počet pohyboval okolo 15,5 tisíc dětí, naproti tomu počet zařízení se o 16,5 % snížil.

Tab. 4.4.2 Střední školy

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Střední odborná učiliště	38	38	38	36	35	-3
třídy	422	436	417	405	398	-24
učitelé	681	695	712	724	721	40
místři odborného výcviku	445	489	473	483	455	10
učni	9 949	10 416	10 135	10 083	10 031	82
Gymnázia	20	20	18	18	18	-2
třídy	260	260	268	271	270	10
učitelé	620	617	602	608	616	-4
studenti	7 310	7 293	7 450	7 523	7 535	225
Střední odborné školy	56	54	53	53	51	-5
třídy	446	443	441	447	455	9
učitelé	1 182	1 168	1 189	1 250	1 229	47
studenti	11 426	11 355	11 482	11 774	12 088	662
Vyšší odborné školy	10	10	11	11	11	1
studijní skupiny	43	42	45	49	45	2
učitelé	161	168	203	207	212	51
studenti	1 039	1 025	1 029	1 224	1 181	142

Zdroj: ÚIV

Ve školním roce 2004/2005 bylo na území kraje 256 **základních škol** s 50,2 tisíci žáky. Situace na základních školách má již několik let stejný charakter – v důsledku klesající porodnosti klesá rok od roku i celkový počet žáků základních škol. Dalším charakteristickým rysem jsou pak odchody žáků základních škol na víceletá gymnázia, i když v důsledku opatření MŠMT se nárůst žáků přijímaných na víceletá gymnázia již zastavil. V porovnání na školní rok 1994/95 se počet základních škol o 18 zařízení snížil, žáků ubylo téměř 4 tisíce, když do základních škol nastupovaly generace z období nízké porodnosti. Za posledních pět let se počet základních škol snížil o 7 zařízení, tj. o 2,7 %, úbytek počtu žáků se však prohloubil na více než 6,5 tisíc, tj. snížení o 11,8 %. Jedním z důvodů snižování počtu základních škol je, kromě úbytku dětí ve věku 6-15 let, také jejich slučování pod společná ředitelství. Tento klesající trend bude s největší pravděpodobností pokračovat, protože podle prognózy by se počet žáků základních škol Královéhradeckého kraje měl ve školním roce 2006/2007 pohybovat okolo 46,5 tisíc.

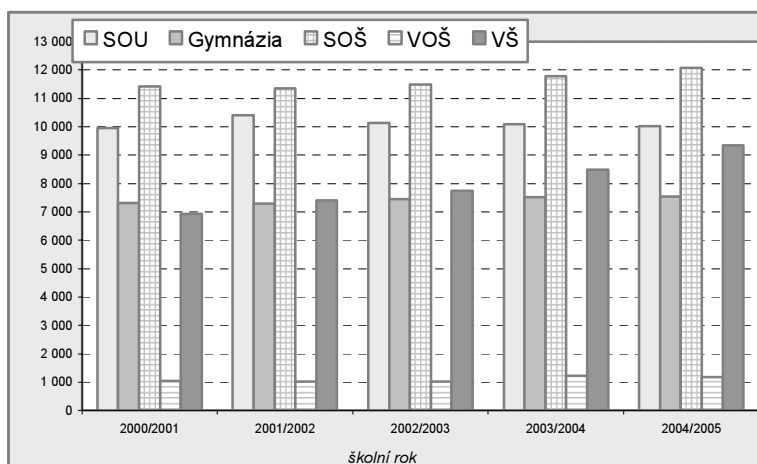
Pokles žáků základních škol měl za následek i pokles počtu tříd a pokles učitelů, přitom však počet žáků klesal výrazně rychleji než počet učitelů; žáků za pět let ubylo více než desetina, učitelů zhruba 5 %. Protože i počet tříd se snížil zhruba o desetinu, nijak výrazně se neměnil počet žáků ve třídách, za posledních pět let se průměrná hodnota pohybovala mezi 21,2 – 21,9 žáků v jedné třídě; na jednoho učitele připadalo ve školním roce 2000/2001 v průměru 15,1 žáků, na konci sledovaného období to bylo 14,1 žáků.

Ve **středním školství** se počet zařízení za sledované pětileté období, s výjimkou vyšších odborných škol, mírně snížil, nejvíce v kraji ubylo středních odborných škol (celkem 5). Síť vyšších odborných škol se postupně rozvinula po roce 1989, jsou prvním stupněm terciárního vzdělání a jako pomaturitní nevysokoškolské studium se z různých důvodů těší stále větší oblibě (nenalezení pracovního místa, zvyšování kvalifikace, neúspěšné vykonání přijímacích zkoušek na vysokou školu aj.). Počet studentů na vyšších odborných školách se za deset let zvýšil více než 2,3krát, v posledních pěti letech se jejich počet v Královéhradeckém kraji pohybuje mírně nad 1 tisícem, proti výchozímu roku se jejich počet zvýšil o 13,7 %, absolutně o 142 studentů.

K výraznějšímu úbytku středních odborných škol, ale i středních odborných učilišť, došlo především z dlouhodobého pohledu (v desetileté časové řadě o 15, resp. o 9 zařízení), za sledované období se jejich počet snížil o 5, resp. o 3 zařízení. Počet gymnázií se příliš neměnil, maxima dosáhl ve školním roce 1995/96, celkem 20 zařízení proti 18 na konci sledovaného období. Celkový počet studentů středních škol se proti školnímu roku 2000/2001 zvýšil, nejvíce právě u vyšších odborných škol, u středních odborných škol to bylo o 5,8 % a u gymnázií o 3,0 %. Na středních odborných učilištích se počet učňů prakticky neměnil (přírůstek pouhých 0,8 %).

Rychleji než se vyvíjel počet studentů středního školství (v úhrnu o 3,7 %), se ve sledovaném období zvýšil počet pedagogů (na gymnáziích, středních odborných školách, učilištích a vyšších odborných školách) v úhrnu o více než 5 %. Především vyšší odborné školy zaznamenaly podstatně rychlejší nárůst počtu pedagogických pracovníků (o 31,7 %) než jaký byl růst počtu studentů. Jedním z trendů projevujícím se ve středním školství je přeliv žáků středních odborných učilišť do maturitních oborů středních odborných škol a na gymnázia, ale i přeliv žáků v rámci středních odborných učilišť, kdy roste počet žáků (i nově přijatých) ve studijních oborech ukončených maturitní zkouškou.

Graf 10 Studenti středních a vysokých škol

Mimo výše uvedená školská zařízení bylo na území kraje dalších 98 **speciálních škol a zařízení** určených pro děti a žáky od 3 do 19 let s vadami sluchu, řeči, vývojovými poruchami apod. Ve školním roce 2004/2005 je navštěvovalo celkem 4 363 dětí, z nichž nejvyšší podíl tvořili žáci základních škol (55,2 %), studentů

středních škol byla jedna třetina a zhruba desetinu tvořily děti v mateřských školách. I když se počet těchto zařízení proti školnímu roku 1994/95 zvýšil o 21, počet dětí, žáků a studentů se v úhrnu o zhruba čtvrtinu snížil, proti školnímu roku 2000/2001 pak ubylo jedno zařízení, ale pětina dětí.

Na čtyřech fakultách dvou veřejných **vysokých škol** (Univerzity Hradec Králové a Univerzity Karlovy se sídlem v Praze) studovalo ve školním roce 2004/2005 celkem 9 660 studentů, dalších 196 studentů na jedné fakultě státní vysoké školy - Univerzity obrany se sídlem v Brně v působnosti Ministerstva obrany (dříve Vojenské lékařské akademie J. E. Purkyně v Hradci Králové, proto úbytek jedné vysoké školy). Proti školnímu roku 2000/2001 se počet studentů zvýšil o více než jednu třetinu, přitom v posledních dvou letech představoval roční nárůst více než 10 % v každém roce. Největší zájem byl o studium v magisterských studijních programech (58 % všech studentů), nejvyšší nárůst však byl v posledních pěti letech zaznamenán v bakalářských programech (o 66 %). Počet studujících cizinců se za sledované období téměř zdvojnásobil. Z celkového počtu téměř 10 tisíc studentů jich necelá polovina studovala na pedagogické fakultě a 18 % na fakultě informatiky a managementu UHK, 17 % na lékařské a 14 % na farmaceutické fakultě UK.

Tab. 4.4.3 Vysoké školy

Zdroj: UIV

	Školní rok					Rozdíl 2004 - 2000
	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	
Vysoké školy	2	2	2	2	1	-1
fakulty	5	5	5	5	5	-
studenti se státním občanstvím ČR	6 938	7 397	7 755	8 496	9 355	2 417
v bakalářském programu	2 069	2 180	2 290	2 848	3 437	1 368
v magisterském programu	4 492	4 793	5 011	5 176	5 375	883
v doktorském programu	377	424	454	472	543	166
studující cizinci	276	292	328	400	501	225
další vzdělávání	1 183	2 397	1 131	2 105	1 859	676
v tom:						
veřejné vysoké školy	1	1	1	1	1	-
fakulty	4	4	4	4	4	-
studenti	7 028	7 488	7 871	8 694	9 660	2 632
soukromé vysoké školy	-	-	-	-	-	x
fakulty	-	-	-	-	-	x
studenti	-	-	-	-	-	x
státní vysoké školy	1	1	1	1	-	-1
fakulty	1	1	1	1	1	-
studenti	186	201	212	202	196	10

Univerzita Hradec Králové nabízí studium na dvou fakultách se zaměřením na pedagogiku (poskytuje vzdělávání podle akreditovaných učitelských i neučitelských studijních programů) a na informatiku a management (zajišťuje bakalářské studium v oborech aplikovaná informatika, finanční management, management cestovního ruchu a sportovní management, magisterské studium v oboru informační management). Univerzita Hradec Králové navíc realizuje programy celoživotního vzdělávání, které jsou otevřeny zájemcům různého dosaženého stupně vzdělání, věku a odborného zaměření. Pedagogická fakulta se zaměřuje např. na doplňující pedagogické studium, rekvalifikační kurzy, rozšiřující studium vč. specifické formy celoživotního vzdělávání, tj. univerzity třetího věku, jež svým cílem a obsahovým zaměřením slouží věkově starším skupinám občanů. Součástí fakulty informatiky a managementu je Institut dalšího vzdělávání, jehož úkolem je organizace placených kurzů v rámci doplňkové činnosti a který nabízí kurzy a školení z oblasti výpočetní techniky, cestovního ruchu, managementu a ekonomie, ale i jazykové kurzy.

Lékařská fakulta UK v Hradci Králové byla založena zpočátku jako fakultní pobočka pražské fakulty všeobecného lékařství, později se stala samostatnou fakultou Univerzity Karlovy. Nabízí magisterské studijní programy – všeobecné lékařství a stomatologii, bakalářský studijní program ošetrovatelství a doktorské studijní programy. V rámci pedagogické a výzkumné činnosti úzce spolupracuje s Fakultní nemocnicí v Hradci Králové. Vědecko-výzkumná aktivita je trvalou součástí programu akademických pracovníků fakulty, pokrývá všechny základní oblasti biomedicínského výzkumu.

Farmaceutická fakulta UK v Hradci Králové je jedno ze dvou důležitých center vzdělávání v oblasti farmacie v České republice. Její program je koncipován tak, aby odpovídal současnému stavu a úrovni farmaceutických věd. Fakulta nabízí bakalářský studijní program zdravotnická bioanalýtika a magisterský program farmacie, a dále zájmový specializační program celoživotního vzdělávání Léčivé rostliny. Nedílnou

součástí programu fakulty je její vědecko-výzkumná činnost ve vědních oborech farmaceutických a s farmacií souvisejících, nosné směry vědecké činnosti fakulty leží především v oblasti výzkumu léčiv.

Státní vysoká škola - fakulta vojenského zdravotnictví Univerzity obrany Brno představuje centrum přípravy vojenských zdravotnických profesionálů Armády České republiky. Pedagogické a vědecké úkoly akademie realizuje zejména s hradeckými odbornými pracovišti – Lékařskou fakultou a Farmaceutickou fakultou UK.

Síť mateřských a základních škol je v Královéhradeckém kraji poměrně hustá. Z celkového počtu 448 obcí mělo v roce 2004 mateřskou školu více než dvě třetiny z nich, základní školu 57 %. Nejvíce dětí navštěvovalo mateřské školy v okrese Hradec Králové (více než jedna čtvrtina z jejich celkového počtu), naopak nejméně v okrese Jičín (14 %), u žáků základních škol je situace obdobná. Také střední školství je nejvíce soustředěno v hradeckém okrese, a to třetina všech středních škol v kraji (5 vyšších odborných škol, 5 gymnázií, 11 středních odborných učilišť a 17 středních odborných škol), stejný podíl, necelá pětina, tohoto typu škol je ve zbývajících okresech (v každém z nich) s výjimkou Rychnova nad Kněžnou (necelých 10 %).

Nejvýznamnějším centrem vzdělávání je v Královéhradeckém kraji krajské město Hradec Králové (jediné vysokoškolské centrum v kraji), kam podle SLDB 2001 dojíždělo více než 10 tisíc žáků a studentů. Z jejich celkového počtu bylo téměř 90 % ve věku 15 a více let, tzn. převážně studentů středních a vysokých škol.